

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJOS
EKONOMIKOS POLITIKOS GRUPĖ**

PAŽYMA

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO „DĖL LIETUVOS
RESPUBLIKOS GĖLO POŽEMINIO VANDENS GAVYBOS GRĘŽINIŲ ĮTEISINIMO
LAIKINOJO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-144(2), LIETUVOS RESPUBLIKOS
MOKESČIO UŽ VALSTYBINIUS GAMTOS IŠTEKLIUS ĮSTATYMO NR. I-1163 6
STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-145(2) IR LIETUVOS
RESPUBLIKOS GERIAMOJO VANDENS TIEKIMO IR NUOTEKŲ TVARKYMO ĮSTATYMO
NR. X-764 13, 14 IR 16 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-146(2)“
PROJEKTO**

(TAP NR. 21-596(4); TAIS NR. 21-23754(7))

2021-08-05 Nr. NV-1869

Vilnius

1. Projekto rengėja – Aplinkos ministerija (AM)

2. Projekto tikslas – pateikti Seimui Vyriausybės išvadą – iš esmės pritarti Seimo narių S. Gentvilo, A. Gedvilo, K. Mažeikos pateiktiems Įstatymų projektams (ir pateikti siūlymus dėl jų tobulinimo), kuriais siūloma:

- **Įstatymo projektu Nr. XIVP-144(2)** – patvirtinti laikiną požeminio vandens gręžinių legalizavimo tvarką, suteikiant galimybę iki 2024-10-30 įsiteisinti valdomą gręžinį, susitvarkyti nuosavybę ir kitus požeminio vandens ištekliams išgauti reikalingus dokumentus, atleidžiant asmenį nuo administracinių ir ekonominių sankcijų už išteklių naudojimą be leidimo, kol vyks gręžinio legalizavimo procedūros. Įtvirtinti *vienkartinę gręžinio įteisinimo įmoką*, mokamą ūkio subjektų (išskyrus viešojo vandens tiekėjus), kuriems vadovaujantis Žemės gelmių įstatymo nuostatomis, požeminio vandens išteklių išgavimui reikalingas leidimas naudoti šiuos išteklius. Numatyti, kad vienkartinė įmoka būtų mokama pradėjus gręžinio legalizavimo procedūras per 30 kalendorinių dienų. Numatyti vienkartinės įmokos mokėtojų grupes, kurios nustatomos pagal išteklių išgavimo kiekį ir nustatyti fiksuotą vienkartinės įmokos dydį, kuris būtų diferencijuojamas priklausomai nuo planuojamo per parą išgauti išteklių kiekio: iki 10 m³ – 500 eurų; nuo 10 - 100 m³ – 1000 eurų; 100 ir daugiau m³ – 5000 eurų. Leidime naudoti požeminio vandens išteklius, išskyrus viešąjį vandens tiekėją, skiriamas naudoti požeminio vandens išteklių kiekis nustatomas pagal sumokėtos vienkartinės įmokos dydį;
- **Įstatymo projektu Nr. XIVP-145(2)** – sumažinti Mokesčio už valstybinius gamtos išteklius įstatyme požeminio vandens (išskyrus mineralinį vandenį) ištekliams nustatytą koeficientą nuo 10 iki 2;
- **Įstatymo projektu Nr. XIVP-146(2)** – nustatyti, kad, siekiant užtikrinti kokybišką geriamojo vandens tiekimo paslaugų teikimą, savivaldybė arba jos kontroliuojama vandens tiekimo įmonė **iki 2023-12-31** turi perimti geriamojo vandens tiekimui reikalingą infrastruktūrą. Taip pat atsisakyti nuostatų dėl geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įmonių reorganizavimo sujungimo būdu ir taikyti abu Civiliniame kodekse nustatytus įmonių jungimo būdus.

3. Dabartinė situacija:

• Vyriausybės 2021-02-24 nutarimo Nr. 123 „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo II (pavasario) sesijos darbų programos“ priedo „Teisės aktų projektų, kuriuos Lietuvos Respublikos Vyriausybė siūlo įtraukti į Lietuvos Respublikos Seimo II (pavasario) sesijos darbų programą, sąrašas“ 33 p. numatyta patvirtinti laikiną požeminio vandens gręžinių legalizavimo tvarką (pateikiant Seimui svarstyti Gėlo požeminio vandens gavybos gręžinių įteisinimo laikinojo įstatymo projektą ir lydimuosius įstatymų projektus). Seimo pavasario sesijos darbų programoje nurodytas svarstymo mėnuo – gegužė.

- 2021 m. kovo mėn. priimtas sprendimas, kad Gėlo požeminio vandens gavybos gręžinių įteisinimo laikinojo įstatymo ir lydimųjų įstatymų projektai būtų teikiami Seimo narių grupės (o ne Vyriausybės). Pakoregavus kitų Seimo narių anksčiau teiktus Įstatymų projektus, 2021-03-16 Seime naujai užregistruoti Įstatymų projektai, dėl kurių teikiamas šis Vyriausybės išvados projektas.

- Įstatymo projekto XIVP-144(2) aiškinamajame rašte nurodoma, kad, remiantis Lietuvos geologijos tarnybos modeliujama situacija, Lietuvoje šiuo metu dėl įvairių priežasčių neregistruotų arba registruotų Žemės gelmių registre, tačiau neturinčių sistemoje nurodyto savininko duomenų, gręžinių yra apie 30 tūkst., neturinčių Žemės gelmių registre nurodyto savininko duomenų gręžinių fiksuota 11 727. Pažymima, kad kiekvienas gręžinys gali būti potencialus eksploatacinio vandens sluoksnio teršėjas. Neturint aktualios informacijos apie naudojamus požeminio vandens gavybai skirtus gręžinius, neužtikrinama tinkama požeminio vandens išteklių ir visuomenės sauga.

- Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2000/60/EB, nustatanti Bendrijos veiksmų vandens politikos srityje pagrindus, įpareigoja valstybes nares identifikuoti požeminius vandens telkinius, iš kurių per parą paimama 10 m³ ir daugiau vandens.

4. Projekto esmė – siūloma iš esmės pritarti Įstatymų projektams ir pasiūlyti Seimui juos tobulinti pagal šias pastabas ir siūlymus:

- siūlytina Įstatymo projekte Nr. XIVP-144(2) numatyti, kad 1/5 vienkartinės įmokos būtų įskaitoma ir į savivaldybių biudžetą, šias lėšas panaudojant savivaldybei sprendžiant jai aktualius aplinkosauginius klausimus;

- Įstatymo projekte Nr. XIVP-144(2) nurodyta, kad įsiteisinti bus galima iki šio įstatymo įsigaliojimo įrengtus gėlo požeminio vandens gavybos gręžinius, nedetalizuojant, kokiais duomenimis bus nustatomas gręžinio įrengimo laikas. Atsižvelgiant į tai, kad gręžinio įrengimo laikotarpio nustatyti dėl gamtinių ir technologinių aplinkybių ne visais atvejais įmanoma, įvertinus, kad toks reikalavimas gerokai pailgintų gręžinio įteisinimo procesą, siūlytina atsisakyti formuluotės „iki šio įstatymo įsigaliojimo įrengtą“, atitinkamai pakoreguojant Įstatymo projekto XIVP-144(2) 1, 2, 3, 4, 5, 7 str.;

- Įstatymo projekto XIVP-144(2) 2 str. 2 ir 4 dalyse siūlytina išbraukti „įskaitant viešojo vandens tiekėją“, nes viešajam vandens tiekėjui pagal Žemės gelmių įstatymą reikalingas leidimas naudoti požeminio vandens išteklius, o šiose dalyse siekiama reglamentuoti atleidimą nuo atsakomybės asmenims, kuriems šis leidimas nereikalingas. Siūloma nustatyti vienodas sąlygas visiems asmenims, norintiems legalizuoti gėlo požeminio vandens gavybos gręžinius, nurodant, kad visi asmenys prieš gręžinio legalizavimo pradžią sumokėtų mokestį. Siūlome apsprastyti galimybę Įstatymo projekto XIVP-144(2) 2 straipsnio 2 ir 4 dalyse nurodytiems asmenims nustatyti mažesnio dydžio gręžinio legalizavimo mokestį (atitinkamai pakoreguoti Įstatymo projekto XIVP-144(2) 2 straipsnio 2 ir 4 dalis ir 6 straipsnį);

- siūlytina patikslinti Įstatymo projekto XIVP-144(2) 2 str. 5 ir 6 dalis, sukuriant tokį teisinį mechanizmą, kurio pagrindu, asmeniui sumokėjus vienkartinę įmoką už praeitą laikotarpį (praėjusius trejus metus), iš šio asmens negali būti reikalaujama sumokėti atitinkamą aplinkosauginį mokestį, taip pat šis mokestis negali būti naujai apskaičiuojamas (perskaičiuojamas). Siekiant nustatyti vienodas sąlygas visiems asmenims, siūlytina Įstatymo projekte XIVP-144(2) 2 str. 6 dalyje nustatyti, kad nuo vienkartinės įmokos būtų atleisti tik asmenys, kurie nors ir išgavo požeminio vandens išteklius iš nelegaliai įrengtų ar bešeimininkių gręžinių, tačiau Mokesčio už valstybinius gamtos išteklius įstatyme nustatyta tvarka deklaravo išgautus požeminio vandens išteklius ir mokėjo mokesčius paskutinius trejus metus. Siekiant Įstatymo projekte XIVP-144(2) aiškiai nustatyti gręžinio atsakomybės pagrindus, siūlytina formuluote „nuosavybės ar patikėjimo teise“ atitinkamai papildyti Įstatymo projekto XIVP-144(2) 2, 3, 4, 5, 7 str.;

- siūlytina Įstatymo projekto XIVP-144(2) 3 str. 1 dalyje nustatyti, kad savivaldybės vykdomoji institucija teikia ne tik pagrįstą nuomonę dėl pritarimo naudoti gręžinį, bet ir dėl nepritarimo, taip pat įtraukti nuostatas dėl įrengiamos geriamojo vandens infrastruktūros faktinės situacijos patikslinimo bei numatyti, kad savivaldybės institucija nepritaria tolesniam gręžinio naudojimui, tik jei gręžinys yra viešojo vandens tiekimo teritorijoje, kurioje įrengta geriamojo vandens tiekimo infrastruktūra;

- siekiant sukurti tokį teisinį mechanizmą, kurio pagrindu viešasis vandens tiekėjas tuo atveju, jei būtų pradėjęs gręžinio legalizavimo procedūras, būtų atleistas nuo visų ekonominių sankcijų, siūlytina Įstatymo projekto XIVP-144(2) 8 str. papildyti 5 dalimi, nurodant, kad viešasis vandens tiekėjas pradėjęs gręžinio legalizavimo procedūras yra taip pat atleidžiamas nuo ekonominių sankcijų, kylančių už reguliuojamosios veiklos sąlygų pažeidimus, kurios nurodytos Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymo 38 str. 1 dalies 2 punkte;

- kadangi Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymo 16 str. 6 dalyje numatytas visos geriamojo vandens tiekimo ir (arba) nuotekų tvarkymo infrastruktūros perdavimas, dėl to gali būti neįmanoma geriamojo vandens tiekimo ir (arba) nuotekų tvarkymo infrastruktūros perėmimo proceso baigti iki 2023-12-31, todėl siūlytina patikslinti Įstatymo projekto Nr. XIVP-146(2) 3 str. numatant, kad geriamojo vandens tiekimo ir (arba) nuotekų tvarkymo infrastruktūra, ir (arba) paviršinių nuotekų tvarkymo infrastruktūra, kuri nuosavybės teise priklauso kitiems asmenims ir yra reikalinga bei tinkama viešajam geriamojo vandens tiekimui, ir (arba) nuotekų tvarkymui, paviršinių nuotekų tvarkymui, turi būti savivaldybės institucijos iniciatyva iki 2027-12-31 perduodama savivaldybei arba viešajam geriamojo vandens tiekėjui ir nuotekų tvarkytojui ar paviršinių nuotekų tvarkytojui vadovaujantis Vyriausybės nutarimu patvirtintame *Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros objektų išpirkimo tvarkos apraše* nustatyta tvarka.

5. Derinimas:

- suderinta darbo tvarka su Ekonomikos ir inovacijų ministerija, Finansų ministerija ir Žemės ūkio ministerija (pateikti argumentai į jų pastabas). Projektas papildomai derintas su Teisingumo ministerija (TM), taip pat Lietuvos savivaldybių asociacija (LSA), Lietuvos vandens tiekėjų asociacija (LVTA), Valstybinė energetikos reguliavimo taryba (VERT);
- suderinta be pastabų su VERT, suderinta darbo tvarka dėl TM ir LSA pateiktų pastabų;
- suderinta darbo tvarka dėl LVTA ir Vilniaus miesto savivaldybės administracijos pateiktų pastabų – atsižvelgiant į jas, patikslintas (pavėlintas) geriamojo vandens tiekimo ir (arba) nuotekų tvarkymo infrastruktūros perėmimo terminas (t. y. iki 2027-12-31);
- atsižvelgiant į 2021-06-22 tarpinstituciniame pasitarime (protokolo Nr. 25 11 kl.) priimtus sprendimus ir 2021-06-25 Ministrės Pirmininkės patarėjo D. Krinicko organizuoto papildomo pasitarimo (aptariant iškilusius klausimus dalyvavo LRVK, AM, VERT ir LVTA atstovai) metu pasiektus rezultatus, AM pateikė patikslintą Projektą;
- AM pažymi, kad 2021-06-21 buvo gauta Specialiųjų tyrimų tarnybos antikorupcinio vertinimo išvada, ko pagrindu atsisakyta ankstesnėje Projekto versijoje siūlytos nuostatos atlikti Įstatymų projektų antikorupcinį vertinimą;
- Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupė pastabų ar pasiūlymų neturi;
- Projektas 2021-08-03 svarstytas tarpinstituciniame pasitarime, po kurio atsižvelgiant į priimtus sprendimus Projektas papildytas atitinkamomis nuostatomis bei pateikiamas Vyriausybės pasitarimo protokolo projektas.

6. Atitiktis Vyriausybės programos nuostatoms – tiesiogiai neįgyvendina.

Vėluojama pateikti Vyriausybės išvadą Seimui 12 savaičių.

7. Dalykinio vertinimo išvada – atsižvelgiant į 2021-08-03 tarpinstituciniame pasitarime priimtus sprendimus, siūlytina Projektą svarstyti Vyriausybės posėdyje (B dalyje).

Ekonomikos politikos grupės patarėjas
Ekonomikos politikos grupės vyresnioji patarėja
Gaižiūnienė

Vaidas Talačka
Jurgita

